
GLASILO BILJNE ZAŠTITE

GODINA XV

SIJEČANJ-OŽUJAK

BROJ 1-2

U V O D

Sredstva za zaštitu bilja (SZB) koja se stavljaju u promet u Hrvatskoj moraju biti registrirana pri nadležnoj upravi Ministarstva poljoprivrede. Sredstvo mora biti: toksikološki razvrstano, u originalnom pakovanju, označeno i opremljeno etiketom s propisanim podacima (deklaracijom) i uputom za primjenu, sukladno posebnim propisima o opasnim tvarima i pripravcima te u skladu s provedbenim propisima donesenim na temelju Zakona o provedbi Uredbe (EZ) br. 1107/ 2009 (NN 80/13). Ovaj zakon na snazi je od 1. srpnja 2013. Potrebno je navesti da je donesen Pravilnik o uspostavi akcijskog okvira za postizanje održive uporabe pesticida (NN 142/12) u koji su prenesene Direktive 2009/128 EZ. Po tome Pravilniku svi korisnici sredstava za zaštitu bilja moraju imati određena znanja o SZB, njihovoj namjeni, primjeni i sigurnom rukovanju, označavanju, obilježavanju, prometu te o strojevima za njihovu uporabu. Prilikom kupnje SZB morat će potvrdom dokazati da imaju potrebno znanje - položeni ispit. Cilj Nacionalnoga akcijskog plana je smanjenje rizika i učinka od uporabe SZB na zdravlje ljudi, na okoliš te uvođenja integrirane zaštite bilja i primjene ne pesticidnih metoda i postupaka zaštite.

Glasilo biljne zaštite (GBZ), uz popis i namjenu registriranih pripravaka, donosi i namjenu za male kulture i male namjene. U broju 5/2010. GBZ objavljen je: "Naputak za podnošenje zahtjeva za izdavanje dozvole za proširenje primjene sredstava za zaštitu bilja za male kulture i/ili male namjene". Postupak proširenja dozvole za pripravke namijenjene zaštiti malih kultura i malih namjena razlikuje se od standardne registracije. Budući da se za izdavanje dozvole za proširenje primjene /male kulture i male namjene/ ne traže podaci o učinkovitosti i ostali podaci i informacije o možebitnim štetnim, nepovoljnim ili ograničavajućim učincima SZB niti se oni ocjenjuju (kod evaluacije o. ur.), korisnici su potpuno odgovorni za rizik uporabe SZB po rješenju o dozvoli za proširenje primjene za male kulture i/ili male namjene.

Zahtjevi za registraciju rješavaju se sukladno propisu. Posljednjih godina doneseno je niz zakonskih i podzakonskih propisa u cilju usklađivanja s pravnim stečevinama EU, a navodimo važnije podzakonske akte vezane za sredstva za zaštitu bilja: Zakon o kemikalijama (NN 150/05;53/08;49/11); Zakon o hrani (NN 46/07, 81/13, 14/14); Zakon o vodama (NN 153/09); Pravilnik o metodama uzorkovanja za provedbu službene kontrole ostataka pesticida u i na proizvodima biljnoga podrijetla (NN 77/08), a sve u cilju zaštite potrošača. Pojedine informacije o novim dozvolama ili prestanku valjanosti dozvola SZB na osnovi određenih aktivnih tvari mogu se naći na -FIS u na web

stranicama Ministarstva poljoprivrede.

Sredstva za zaštitu bilja označavala su se prema Pravilniku o razvrstavanju, označavanju, obilježavanju i pakiranju opasnih kemikalija (NN /23/2008). Prihvatanjem Uredbe (EZ) br 1272/2008 "On classification, labelling and packaging of substances and mixtures, amending and repealing Directives 67/548/EEC and 1999/45/EC, and amending Regulation (EC) No 1907/2006" (Službeni list EU, 31.12.2008). Odredbe su unesene u Pravilnik o razvrstavanju, označavanju, obilježavanju i pakiranju opasnih kemikalija (NN / 18/2013). Sada se primjenjuje novi načini razvrstavanja, označavanja, obilježavanja. Neka SZB registrirana su prije usklađivanja našeg Pravilnika s Uredbom (EZ) pa će se, u prijelaznom razdoblju do 1. lipnja 2017. u prometu naći sredstva označena po starom i novom načinu označavanja.

U našem pregledu sredstva za zaštitu bilja razvrstana su, prema kemijskom sastavu i načinu djelovanja na ciljani štetni organizam. Kod svake djelatne tvari navedeni su podaci o prosječnoj akutnoj srednjoj oralnoj letalnoj dozi za štakore u mg na kg tjelesne težine (LD₅₀). Srednja letalna doza samo je orijentacijski, a nikako ne stvarni pokazatelj otrovnosti sredstva, a kamoli njihove opasnosti. U ovom pregledu većina je djelatnih tvari zoocida svrstana, sukladno saznanju autora i prema opasnosti u četiri skupine: najopasnije, vrlo opasne, opasne i neznatno opasne. Premda su neke djelatne tvari svrstane izvan skupine otrova, potpuno bezopasnih sredstava nema (Sola dosis facit venenum). Pojam opasnosti nije identičan s pojmom otrovnosti jer uključuje procjenu vjerojatnosti da do otrovanja može doći.

U SLUČAJU OTROVANJA HITNO SE JAVITE NADLEŽNOM LIJEČNIKU ili POTRAŽITE SAVJET CENTRA ZA KONTROLU OTROVANJA (dežurstvo 0-24 sata) na tel. (01) 2348-342.

Maksimalno dopuštene količine (MDK) u namirnicama usklađene su s propisanim vrijednostima u EU, a prema Pravilniku o maksimalnim razinama ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje (NN 49/09, 113/10, 26/11, 80/13). Navedene karence (K) sadržane u dozvoli za promet ukazuju i na kulture na kojima je primjena dozvoljena. U zaštićenom prostoru smiju se koristiti samo sredstva kod kojih je karenca izričito navedena za taj prostor. OVP označava da je karenca osigurana vremenom i načinom primjene.

Određivanje ostataka sredstava za zaštitu bilja propisano je Pravilnikom o metodama uzorkovanja za provedbu službene kontrole ostataka pesticida u i na proizvodim biljnoga podrijetla (NN 77/08).

Uz naziv svakog komercijalnoga pripravka označena je njegova formulacija, sadržaj djelatne tvari, proizvođač (skraćenim imenom – puni naziv nalazi se u indeksu proizvođača) te primjena. Formulacije su navedene sljedećim kraticama: EC - koncentrat za emulziju, EW - tekuća koncentrirana emulzija u vodi, SL - vodotopivi koncentrat, SC-KS-FL - koncentrirana suspenzija, TK - tekući koncentrat koji se koristi nerazrijeđen, WP - močivo prašivo za suspenziju, SE - suspo emulzija, OD - uljna koncentrirana suspenzija, SP - topivo prašivo, WG-DF-WDG-SG - dispergirajuće granule ili mikrogranule - koncentrat za suspenziju, MC - mikroinkapsulirani koncentrat za suspenziju, K

- kristali, Pa - pasta, TPa - tekuće paste, P - prašiva za zprašivanje usjeva, G - granulati, Psj - prašiva za zprašivanje sjemena, KSj - koncentradi za vlažno tretiranje sjemena, M - mamci, KM - koncentrat za mamac, št - štapići, Š - gotovo škropivo. Kada iz naziva pripravka nije vidljiva formulacija sredstva za zaštitu bilja, tada je u zagradi navedena skarćenica formulacije, npr. (SC). Kod primjene se koncentracija odnosi na prskanje voćaka, vinograda i onih kultura koje se prskaju cijevima na čijem se vrhu nalazi sapnica (mlaznica - rasprskivač). Za raspršivanje (pneumatski mlaz) na sve ove kulture koriste se za onoliko puta veće koncentracije za koliko se puta manje vode koristi po jedinici površine ili stablu nego za prskanje. Za prskanje ili raspršivanje na ratarske kulture (katkada i na voćake te vinovu lozu) i kulture za čije se tretiranje koriste vodoravni njijski uređaji, označene su doze pripravka u kg ili litrama na ha. Kod sredstava za zamagljivanje (aerosol – Tk) određene su količine nerazrijeđenog sredstva po stablu ili ha ili prostoru, a kod prašiva za zprašivanje i granulata količina u kg na ha.

Zakonom o SZB zabranjena je primjena SZB iz zrakoplova. Za primjenu SZB iz zrakoplova u šumama i na velikim ratarskim površinama u monokulturama potrebno je tražiti odobrenje nadležne uprave. Da bi korisnicima omogućili lakši i pristup detaljnim podacima o svakom pripravku, u ovome broju posebno je priređen „Pregled djelatnih tvari po kulturama“.

Preporučuje se u prodavaonice i skladišta SZB istaknuti značenje oznaka upozorenja (R) i obavijesti (S), dodatne oznake upozorenja (RS) i obavijesti (SP), ili piktogramima, te mjere opreza pri rukovanju sredstvima. Ako se proliju tekući pripravci treba ih upiti piljevinom ili, još bolje, bentonitnom glinom u prahu (Bistrin i dr.) ili perlitom.

U Glasilu se navode namjene koje su navedene u dozvoli za promet. Zbog potrebe za brojnim dotjeravanjima i prilagodivanjima te izostavljanja nekih podataka iz dozvola, ovaj pregled sredstava za zaštitu bilja u Hrvatskoj nije preslik izdanih dozvola, **nego je autorski skraćeni prikaz odabranih najvažnijih svojstava i primjene SZB u Hrvatskoj.** U protivnom ne bi bilo moguće zadržati tradicionalni priručni oblik ovoga izdanja. Zbog čestih izmjena i dopuna u rješenjima za sredstva za zaštitu bilja nastaju razlike u primjeni pa se stoga SZB **smiju koristiti isključivo sukladno uputi za korištenje i etiketi priloženim uz svako sredstvo za zaštitu bilja.**

Svaka primjena sredstva protiv štetnih organizama, koji nisu navedeni u dozvoli, na drugim kulturama ili na drugi način od onog dozvoljenog, može biti kažnjiva, a obavlja se isključivo na osobnu odgovornost.

Autori

**Brojčane razlike, u grafičkom prikazu na naslovnici, u ukupnom broju pripravaka, nastale su zbog činjenice što se neki pripravci koriste paralelno kao insekticid, fungicid ili pomoćno sredstvo.*